

Vit mugu gera vindmátingar í Føroyum

— og vit mugu vita, hvussu tær ymsu myllurnar roynast, áðrenn vit avgera nakað

Hesa seinastu tíðina hevur verið tósáð rættiliga nógv um møguleikan at brúka vindmyllur í Føroyum. Á Tvøroyri hava teir fingið prógv fyri, at ein vindmylla, ið er gjørd serliga til føroysk víður-skifti, kann standa trygg í øllum veðri. Eisini framleiðir hon streym til húsarhald á Tvøroyri.

Úrslitið er so gott, at ætlanin nú er at framleiða myllur av hesum slagnum í Føroyum. Henda framleiðsla er serliga ætlað til útflutnings.

Herfyri vóru tvey umboð fyri eina stóra svenska fyriteku, »Karlakronavarvet« í Føroyum og greiddu frá arbeiðinum at byggja stórar vindmyllur. Á einum fundi á Debesartreð greiddu teir frá hesum vindmyllum. Bogi Hansen, lærari á Støðis-útbúgvingini var eisini við á hesum fundinum.

Vit hava tósáð við Boga um hesi bæði sløgin av vindmyllum, og hvørjir møguleikarnir eru at brúka tær í Føroyum, og um hvussu stóran týðning tað hevur, at vit gera fleiri vindmátingar í Føroyum.

— Á fundinum gjørdum umboðsmennir fyri Karlakronavarvet nógv burtúr, hvussu týðandi tað er at gera vindmátingar fyri at útnýta vindorkuna. Hvi er tað so týðandi?

— Tað er við eini vindmyllu sum við so nógvum øðrum — at fyri at kunna gera hana so hóskeiliga sum gjørligt, má ein vita nakað um tað umhvøvi hon skal standa í. Fyri vindmyllur eru tað serliga tveir spurningar, sum hava týðning.

Annar er, hvussu stór meðalferðin ella kanska heldur meðalorkan í vindinum er. Fyri at siggja hvønn týðning tað hevur, kunnu vit hyggja at mynd 1. Hon visir, hvat myllan hevur í orku um tíman (effekt) við ymsari vindferð.

Um ferðin á vindinum er undir eitt ávíst gevvur myllan einki. Tá vindferðin kemur upp um hetta mark koblur myllan í. Síðan gevur hon meira og meir jú stórri ferðin í vindinum verður — til generatorurin (ið verður drivin av veingjunum) er komin uppá fulla effekt.

Í — og úrkobling

Aftaná tað gevur generatorin tað sama burtúr sjálv um vindferðin økist. Verður ferðin uppáftur

størri er tó neyðugt at myllan koblur úr m.a. tí, at annars er vandi fyri, at hon brotnar.

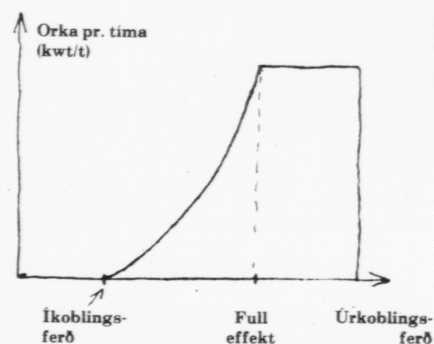
Allar myllur av hesum slagnum hava eitt samband millum framleiðslu og vindferð, ið er nakað sum tað, ið myndin visir. Men i-koblingsferðin kann verða ymisk frá myllu til myllu, sumleiðis úr-koblingsferðin og tann vindferð, sum skal til fyri at geva fulla effekt.

Eisini ber til at nýta ymskar generatorar til somu veingir: Myllan hjá »KKV« kann t.d. fáast við 3000 kilowatt generatori (framleiðir 3000 kilowatt-tímar um tíman við fullari effekt) ella við 4000 kilowattgeneratori.

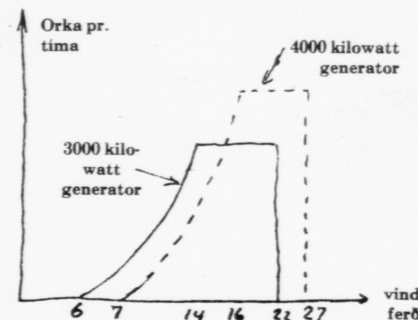
Nú kundi ein hugsað, at ein sjálvsagt altíð skuldi tikið tann stóra generatorin, men so einfalt er tað ikki. Sjálv um vit siggja burtúr frá, at tann stóri generatorurin er dýrari at framleiða. Ein orsök til tað er, at tann stóri generatorurin er tyngri at fáa í gongd. Tí verður i-koblingsferðin stóri.

Meðal vindmegin

Samanhæva vit báðar myllurnar hjá KKV við ávikavíst 3000 og 4000 kilowattgeneratori (men við somu veingjum) fáa vit eina mynd, sum leysliga er sum tann vísta (2).

Mynd 1

Mynd 2

Her sæst, at um vindmegin í miðal ikki er nóg stór, so hjálpir tað einki at seta tann stóra generatorin í. Hann kann í veruleikanum koma til at geva minni framleiðslu enn tann minni generatorurin. Hetta er ein orsök til, at tað er so avgerandi at vita, hvussu ofta tær ymsu vindferðirnar koma fyri.

Tað er treytin fyri, at tað ber til at gera mylluna júst til umstøðurnar, so at prisurin fyri hvønn kilowatttíma verður so litil sum gjørligt.

Hvirlurnar

— Tú nevndi, at tveir spurningar høvdu týðning. Annar er meðalvindhur. Hvør er hin?

— Hin spurningurin er hvirlur. Tað er tí, at tá vindur brýtur okkurt er tað vanligi ikki meðalvindhur, men hvirlurnar sum gera tað. Vit vita, at

nógva staðni í Føroyum eru hvirlurnar nóg ógvusligar enn vanligar er aðra staðni. Hvat viðvíkur mátingum er tað so, at tað er nóg torførari at máta hvirlur, enn tað er at máta meðalferð, tí mátararnir skulu verða so kvikir fyri at kunna máta hvirlur.

Vindmátingar í ymsari hædd

— Hvussu skal ein gera vindmátingar í Føroyum fyri at fáa nakað at vita um, hvarjar myllur ein skal brúka?

— Tað er so, at tær myllurnar, sum KKV framleiðir, taka vind millum 40 og 120 metra hædd. Tí kundi ein hugsað sær at máta vindin í 40 m., 80 m. og í 120 metra hædd umframt at máta hann í 10 metra hædd fyri at kunna samanbera við vindmátingarnar hjá Meteorologisk Institut.

Bogi Hansen, lærari við Støðisútbúgvingina:

— Eg trúgvi ikki uppá patensloysnir. Men vit mugu nýta ymsar framleiðsluhættir

Fyri at gera hetta er sjálvsagt neyðugt við eini mastur, ið er minst 120 metrar høg. Tilíkar mastar finnast, men um tað ber til at seta vindmáttarar á tær úttan at darva tí uppgávu tær annars hava, er ikki greitt.

— Hvat fer tað at kosta at gera tilíkar mátingar í Føroyum?

— Um tað ber til at nýta eina verandi mastur so vildi eg hildið, at tólbúnaðurin, sum neyðugur er at keypa, liggur um 100.000 kr. leysliga met. Aftrat hesum koma nakrar útreiðslur til rakstur, men tað verður neyvan so nóg.

Íløgur fara at spara milliónir

— Eru hetta ikki nógvir pengar at nýta til tilíkar mátingar?

— Um so er at vit hava avgjørt ikki at nýta vind til orkuframleiðslu í stóran mun, so eru 100.000 kr. nógvir pengar. Men um vit framvegis vilja rokna við tí møguleikanum at nýta vindin so mikið, at tað munar í orkuhúsarhaldi landsins, so er hetta ein ógvuliga góð íløg. Tað vit kunnu koma at spara skal ikki roknað í milliónum men í 10 milliónum — og tað munnu vera fáar íløgur gjørdar her í landinum við tí vinnungi.

— Metir tú, at aesar mátingar tú hevur nevnt her, eru nóg mikið til at siga okkum alt tað okkum tørvar at vita fyri at fara í gongd við vindorku?

— Nei, tað eru tær á

ongan hátt, men fara vit undir tilíkar mátingar og halda fram við tí arbeiði, sum vit á Støðisútbúgvingini og SEV eru farin í holt við og sum umfatar mátingar og viðgerð av veður mátingunum fyri seinastu 15 árin so koma vit í hvussu so er nakað væl longri, enn vit eru í dag.

Stórar og smáar myllur

— Nú hava vit bert tósáð um stórar vindmyllur sum t.d. tær, ið svenska fyritekan framleiðir. Men í Føroyum hevur nógvið verið tósáð um smærri vindmyllur sum t.d. mylluna á Tvøroyri. Ætlanin er at fara undir framleiðslu av tilíkum myllum í Føroyum. Hvar tú ikki einaferð sagt, at tað ikki er tørvur á hesum smærri myllum?

— Nei, tað er nú ikki tað eg havi sagt. Ivaleyst er stórvir tørvur á myllum av tilíkari stødd sum tann á Tvøroyri til nógvið endamáli. T.d. er hon sjálvsagt nógvið betur eigna til at framleiða streym til svimjihöllina í Hesti enn ein av hinum myllumum, sum eru alt ov stórar. Eisini vildi tað havt stóran týðning fyri okkum landsfíggarliga, vit kundu fingið ein útflutning av tilíkum myllum í lag.

Smáar myllur kunnu haraftrat hava stóran týðning til at geva orku (til el — ella upphitingar endamáli) á fjarskotnum støðum, har ikki ber til ella er ov dýrt at leggja linjur frá SEV. Tað krevur